

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 20737/15
Vlado NOVAK
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 16. ožujka 2021. u odboru u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,
Erik Wennerström,
Ioannis Ktistakis, *suci*,

i Attila Teplán, *vršitelj dužnosti zamjenika tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 21. travnja 2015.,
uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na
očitovanje koji je dostavio podnositelj zahtjeva,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva, g. Vlado Novak, hrvatski je državljanin, rođen je 1955. godine i živi u Zagrebu. Podnositelja zahtjeva pred Sudom je zastupala gđa Lj. Babić, odvjetnica iz Zagreba.
2. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.
4. Podnositelj zahtjeva bio je pritvoren u razdoblju od 24. kolovoza 1987. do 17. travnja 1989.
5. U nekoliko navrata tijekom njegova pritvora, podnositelj zahtjeva predao je razne osobne predmete zatvorskim vlastima. Tvrdio je da je jednom prilikom vlastima predao dvanaest crteža Marca Chagalla i šest vrijednih

antikvarnih knjiga. U potvrdi od 3. veljače 1988. navedeno je „knjige: šest, i crteži, Chagall, dvanaest”.

6. Knjige i crteži nisu vraćeni podnositelju zahtjeva po otpuštanju iz pritvora. Podnositelj zahtjeva stoga je podnio kaznenu prijavu i pokrenuo parnični postupak protiv države radi vraćanja knjiga i crteža u svoj posjed ili radi naknade štete zbog gubitka predmetnih knjiga i crteža.

7. Dana 28. prosinca 2002. podnositelj zahtjeva podnio je pred Općinskim sudom u Zagrebu tužbu protiv države, tražeći povrat gore navedenih predmeta ili, podredno, naknadu štete.

8. Na ročištu održanom 11. prosinca 2001., podnositelj zahtjeva odustao je od svojeg tužbenog zahtjeva radi povrata predmeta i ustrajao je samo na tužbenom zahtjevu za naknadu štete, samo u odnosu na crteže.

9. Dana 14. veljače 2003., podnositelj zahtjeva specificirao je vrijednost zahtjeva za naknadu štete i potraživao 6 milijuna kuna.

10. Presudom od 20. prosinca 2007. Općinski sud u Zagrebu odbio je tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva. Smatrao je da podnositelj zahtjeva nije dokazao da je autor crteža koje je predao zatvorskoj upravi zaista Marc Chagall.

11. Presudom od 7. veljače 2012. Županijski sud u Zagrebu odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio je prvostupanjsku presudu. Smatrao je da, ako su crteži bili zaista toliko vrijedni koliko podnositelj zahtjeva tvrdi, podnositelj zahtjeva bio bi na temelju domaćeg prava obvezan ukazati zatvorskim vlastima na tu činjenicu u trenutku kada je crteže predao na čuvanje.

12. Dana 18. prosinca 2013. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je reviziju podnositelja zahtjeva prihvaćajući obrazloženje Županijskog suda.

13. Podnositelj zahtjeva zatim je 4. lipnja 2014. podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Pozvao se na članak 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske, kojim je zajamčeno pravo na pošteno suđenje. Mjerodavni dio njegove ustavne tužbe glasi kako slijedi:

„III USTAVNO PRAVO KOJE SE SMATRA POVRIJEĐENIM

Osporenim [presudama]... povrijeđeno je pravo na pravično suđenje ... zajamčenog čl. 29. st. 1. Ustava Republike Hrvatske.

IV ČINJENICE I RAZLOZI NA KOJIMA SE TEMELJI TVRDNJA O POVREDI USTAVNOG PRAVA

U konkretnom predmetu, Općinski sud u Zagrebu je 30.04.2004. godine donio presudu kojom se podnositelj (tužitelj) odbija sa svojim tužbenim zahtjevom. Županijski sud u Zagrebu svojim rješenjem ... od 07.11.2006. godine ukinuo presudu Općinskog suda ... te predmet vratio na ponovno postupanje i to s obrazloženjem da je sud prvog stupnja počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka, budući da su navodi iz iste nejasni i proturječni, te nedostaje obrazloženje za odlučnu činjenicu, a to je zbog čega upravo prijeporna mapa nije vraćena tužitelju (podnositelju), iako većina ostalih stvari... jest.

ODLUKA NOVAK protiv HRVATSKE

Nadalje, Županijski sud u Zagrebu smatrao je nejasnim i proturječnim utvrđenje prvostupajnske presude kada je [prvostupajnski sud utvrdio] da je odluka o stvarima koje će u zatvoru podnositelj zadržati kod sebe bila stvar njegovog izbora, i da je pogriješio kad nije kod sebe zadržao crteže... [Županijski sud je smatrao] da navedeno... niti najmanje ne umanjuje propust i nedopustivo ponašanje [državnih tijela] koja nisu vratila ono što su od tužitelja dobila na pohranu.

Štoviše, prvostupajnski je sud tužitelja smatrao odgovornim što nije zadržao crteže, iako je ta dužnost [u skladu s mjerodavnim zakonodavstvom] bila na tuženici.

Ukidnim rješenjem Županijskog suda u Zagrebu isti je dao jasnu uputu prvostupajnskom sudu da u ponovnom postupanju za svoju odluku mora dati jasne razloge, i to naročito u pogledu propusta [državnih tijela] koja su neprijeporno postupila suprotno [podzakonskim aktima]. [Županijski sud također je smatrao] da pri tome [prvostupajnski sud] treba navesti logične razloge zbog kojih tužitelju (podnositelju) nije vraćena navedena mapa s crtežima slikara Marca Chagalla, koju je vrlo podrobno osim tužitelja opisala i svjedokinja M.S.

Podnositelj podsjeća da je upravi Okružnog suda u Zagrebu, a što je vidljivo iz potvrde broj 19201 predao, između ostaloga, i 12 crteža francuskog slikara Marca Chagalla, a koji crteži su bili izrađeni u tušu, perom i to 1937. godine. Na crtežima su bili biblijski motivi, te je svaki od crteža bio potpisan po autoru u donjem desnom kutu, a svi crteži su se nalazili u jednoj mapi boje trule višnje na kojoj je u zlatotisku slovima veličine oko 5 cm utisnuto "CHAGALL".

Osim toga, na unutrašnjoj lijevoj strani mape, autorovom rukom je na francuskom jeziku napisana posveta podnositelju.

Po izlasku iz zatvora podnositelj je od uprave zatvora zahtijevao povrat njegovih stvari koje je predao na čuvanje, a sve prema, nesporno, prethodno navedenoj potvrdi broj 19201, potpisanoj po ... pravosudnom policajcu S.P., no predlagatelju predmetna mapa nikada nije vraćena.

Tijekom ponovljenog postupanja Općinski građanski sud u Zagrebu je u cijelosti ignorirao uputu Županijskog suda u Zagrebu, te nije postupio sukladno istoj, premda ni i sama [država] nije osporila da nekih 12 crteža koje je tužitelj dao na pohranu kao svoje osobne stvari mu nisu vraćene od strane [zatvorskih vlasti].

[Država] je nesporno bila obavezna čuvati stvari tužitelja, a koje je stvari tužitelj bio dužan predati na polog i pohranu u [zatvoru], te ih vratiti tužitelju prilikom njegovog izlaska ...

Ne postoji okolnost koja bi oslobodila [državu] od odgovornosti za nestanak pokretnina bilo tužitelja ili nekog drugog pritvorenika ili zatvorenika, bio njihov autor sam pritvorenik, Marc Chagall ili netko treći. [Tome je tako] bez iznimke te bez obzira da li te stvari imaju izuzetnu ili neznatnu materijalnu vrijednost u trenutku pohrane i u trenutku vraćanja. [Nije] ... bio zadatak suda u parničnom postupku utvrditi kuda su i kako te zašto te stvari nestale. Jedino je bilo bitno utvrditi da li su te stvari nestale, a to je nesporno utvrđeno među strankama.

Naprijed navedeno podnositelj nadalje ističe kao bitnu činjenicu koja upućuje na njegovu neravnopravnost i neravnopravni postupovni položaj u predmetnom postupku.

Zaključno, podnositelj smatra kako su nadležna pravosudna tijela propustila ispitati sva pitanja koja su u konkretnom slučaju bila relevantna za odlučivanje o [njegovom] opravdanom zahtjevu.

ODLUKA NOVAK protiv HRVATSKE

Stoga, podnositelj smatra da je ta povreda tolikog intenziteta da iz nje proizlazi i povreda [njegovog] ustavnog prava na pravično suđenje sadržanog u čl. 29. st. 1. Ustava.

Slijedom iznesenoga, podnositelj predlaže Ustavnom sudu Republike Hrvatske donošenje odluke o usvajanju njegove Ustavne tužbe, te ukidanje presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske.“

14. Rješenjem od 9. listopada 2014. godine Ustavni je sud proglasio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva nedopuštenom, utvrdivši da u njoj nije otvoreno nikakvo ustavnopravno pitanje. Sud je dostavio svoje rješenje punomoćnici podnositelja zahtjeva 24. listopada 2014. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

15. Mjerodavno domaće pravo izloženo je u predmetu *Merot d.o.o. i Storitve Tir d.o.o. protiv Hrvatske* ((odl.), br. 29426/08 i 29737/08, stavak 18., 10. prosinca 2013.).

PRIGOVOR

16. Podnositelj zahtjeva prigovorio je na temelju članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog povrede njegova prava na mirno uživanje vlasništva jer mu domaće vlasti nisu nadoknadile štetu nastalu gubitkom vrijednih crteža.

PRAVO

17. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je odbijanjem domaćih vlasti da mu dosude naknadu štete u vrijednosti izgubljenih crteža koje je predao zatvorskim vlastima povrijeđeno njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva. Pozvao se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Tvrdnje stranaka

18. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora, tvrdeći da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva.

19. Vlada je ustvrdila da je u svojoj ustavnoj tužbi podnositelj zahtjeva, zastupan po odvjetnici, prigovorio samo zbog povrede ustavnog prava na pošteno suđenje. U ustavnoj se tužbi pozvao na članak 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske, kojim je zajamčeno pravo na pošteno suđenje, te je iznio

tvrdnje o nedostatku odgovarajućeg obrazloženja prvostupanjske presude i navodnoj nejednakosti s kojom je bio suočen u postupku kojem je prigovarao.

20. Vlada je tvrdila da podnositelj zahtjeva nije ni izričito ni u biti prigovorio zbog povrede prava na mirno uživanje vlasništva. Nije se pozvao na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju ili na mjerodavni članak Ustava Republike Hrvatske, te nije iznio nikakve tvrdnje o pravu vlasništva. Ipak, u svojem zahtjevu Sudu, podnositelj zahtjeva zastupan po istoj odvjetnici kao i u domaćem postupku izričito se pozvao na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

21. Podnositelj zahtjeva nije odgovorio na tvrdnje Vlade.

B. Ocjena Suda

22. Sud ponavlja da je svrha pravila o iscrpljivanju državi ugovornici dati priliku da razmotri te tako spriječi ili ispravi određenu povredu Konvencije za koju se tvrdi da ju je počinila (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak 117., 20. ožujka 2018.).

23. U skladu sa sudskom praksom Suda (vidi, na primjer, gore citirani predmet *Merot d.o.o. i Storitve Tir d.o.o.*, stavak 36., i u njemu citirane predmete), sama činjenica da je podnositelj zahtjeva iznio svoj predmet pred različite nadležne sudove ne znači sama po sebi da je udovoljeno zahtjevima iz članka 35. stavka 1. Konvencije jer čak ni u pravosudnim sustavima u kojima domaći sudovi imaju mogućnost, ili čak obvezu, ispitati predmet po službenoj dužnosti, podnositelji zahtjeva nisu oslobođeni obveze isticanja prigovora pred tim sudovima prije nego što ih potom iznesu pred Sud. Stoga, da bi domaća pravna sredstva bila pravilno iscrpljena, nije dovoljno da povreda Konvencije „proizlazi” iz činjenica predmeta ili podnesaka podnositelja zahtjeva. Umjesto toga, podnositelji zahtjeva moraju stvarno iznijeti prigovor o takvoj povredi (izričito ili u biti) na način koji ne ostavlja sumnju da je prigovor, koji je kasnije podnesen Sudu, stvarno bio istaknut na domaćoj razini (ibid.).

24. Točno je da, prema sudskoj praksi Suda, nije uvijek nužno izričito se pozvati na Konvenciju tijekom domaćeg postupka pod uvjetom da je prigovor iznesen najmanje „u biti”. To znači da podnositelj zahtjeva mora iznijeti pravne argumente u istom ili sličnom smislu na temelju domaćeg prava kako bi nacionalnim sudovima omogućio da isprave navodno kršenje. Međutim, kao što potvrđuje sudska praksa Suda, kako bi se državi ugovornici istinski omogućilo sprječavanje ili ispravljanje navodne povrede, potrebno je uzeti u obzir ne samo činjenice već i pravne argumente podnositelja zahtjeva u svrhu utvrđivanja je li prigovor podnesen Sudu zaista bio ranije iznesen, u biti, pred domaćim vlastima. To je stoga što bi bilo u suprotnosti sa supsidijarnim karakterom sustava Konvencije kad bi se podnositelj zahtjeva, zanemarujući mogući argument iz Konvencije, pred nacionalnim vlastima mogao pozvati

na neku drugu osnovu za pobijanje neke osporene mjere, a zatim podnijeti zahtjev Sudu na temelju argumenta iz Konvencije (vidi, na primjer, gore citirani predmet *Radomilja i drugi*, stavak 117., i u njemu citirane predmete).

25. Vraćajući se ovom predmetu, Sud napominje da se podnositelj zahtjeva u svojoj ustavnoj tužbi nije pozvao na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Nije se pozvao ni na članak 48. Ustava Republike Hrvatske, kojim je zajamčeno pravo vlasništva. Umjesto toga, pozvao se na članak 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske, kojim je zajamčeno pravo na pošteno suđenje i koji odgovara članku 6. stavku 1. Konvencije (vidi stavak 13. ove odluke).

26. Štoviše, iako je podnositelj zahtjeva prigovorio istim činjenicama pred Ustavnim sudom i pred ovim Sudom, njegovi pravni argumenti nisu bili isti. Konkretno, u svojoj ustavnoj tužbi tvrdio je da je zbog činjenica kojima prigovara, odnosno određenih nedostataka u obrazloženju prvostupanjskog suda, postupak bio nepošten (vidi stavak 13. ove odluke), dok pred Sudom nije prigovorio zbog nepoštenosti postupka, već je tvrdio da su ti nedostaci doveli do povrede njegova prava na mirno uživanje vlasništva (vidi stavke 15. – 16. ove odluke).

27. Nadalje, podnositelj zahtjeva nije ni odgovorio na Vladin prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava, a kamoli pokušao tvrditi da je u svojoj ustavnoj tužbi prigovorio, u biti, zbog povrede prava vlasništva ili tvrditi da takav prigovor ne bi imao nikakve izgleda za uspjeh.

28. U takvim okolnostima Sud smatra da u svojoj ustavnoj tužbi podnositelj zahtjeva nije prigovorio zbog kršenja njegova prava na mirno uživanje vlasništva, čak ni u biti. Stoga nije pravilno iscrpio domaća pravna sredstva te nije dao domaćim vlastima priliku, koja u načelu treba biti dana državama ugovornicama na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije, razmotriti i spriječiti ili ispraviti određenu povredu Konvencije koja se protiv njih iznosi (vidi stavak 22. ove odluke).

29. Iz toga proizlazi da je ovaj zahtjev nedopušten na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava te se stoga mora odbaciti sukladno članku 35. stavku 4.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 15. travnja 2021.

Attila Teplán
Vršitelj dužnosti zamjenika tajnika

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

ODLUKA NOVAK protiv HRVATSKE

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

Alkemist
ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524